

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ACADEMIC NOTES

**Серія:
Педагогічні науки**

**Series:
Pedagogical Sciences**

Випуск 190 (2020)
Edition 190 (2020)

Кропивницький – 2020
Kropyvnytskyi – 2020

УДК 378
ББК 81.2(3)
Н 34
DOI випуску: 10.36550/2415-7988-2020-190-1

Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 190.
Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. 265 с.

ISBN 978-7406-57-8
ISSN 2415-7988 (Print)
ISSN 2521-1919 (Online)
ICV 2018 = 77.92

Рецензенти: **Олексюк О. М.**, доктор педагогічних наук, професор.
Кучай О. В., доктор педагогічних наук, професор.

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» (галузь знань: Освіта/Педагогіка), згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах Index Copernicus, Google Scholar, Academic Journals, Research Bible, WorldCat, публікаціям присвоюється ідентифікатор цифрового об'єкта DOI.

Редколегія:

Науковий редактор:

Черкасов В. Ф.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Заступник наукового редактора:

Савченко Н. С.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Відповідальний секретар:

Кулікова С. В.

– кандидат педагогічних наук, ст. викладач Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Редакційна колегія:

Галета Я. В.

– доктор педагогічних наук, доцент Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Давидович Н.

– професор, університетський центр Самарія, Аріель, Ізраїль

Єжова О. В.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Жатан С.

– професор Гданського університету, Польща

Калініченко Н. А.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Клім-Клімашевська А.

– доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща

Костікова І. І.

– доктор педагогічних наук, професор Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди

Радул В. В.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Радул О. С.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Остенда О.

– професор технологічного університету, Катовіца, Польща

Растрігіна А. М.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Рябовол Л. Т.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Савченко Л. О.

– доктор педагогічних наук, професор Криворізького державного педагогічного університету

Садовий М. І.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Шандрук С. І.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Друкуються за рішенням вченої ради Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 5 від 30.11.2020 року)

Статті подано в авторській редакції

© Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2020

UDK 378
BBK 81.2(3)
A 34
DOI issue: 10.36550/2415-7988-2020-190-1

Academic notes / Ed. board: V. F. Cherkasov, V. V. Radul, N. S. Savchenko, etc. Edition 190. Series: Pedagogical Sciences. Kropyvnytskyi: EPC of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, 2020. 265 p.

ISBN 978–7406–57–8
ISSN 2415–7988 (Print)
ISSN 2521–1919 (Online)
ICV 2018 = 77.92

Reviewers: Oleksyuk O. M., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.

Kuchai O. V., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.

«Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included into the List of Scientific Professional Publications of Ukraine, **category «B»** (field of knowledge: Education / Pedagogy), Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 886 of 02/07/2020.

The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database Index Copernicus, Google Scholar, Academic Journals, Research Bible, WorldCat, publications are assigned a DOI digital object ID.

Editorial Board:

Academic editor:

Cherkasov V. F. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Assistant of Academic editor:

Savchenko N. S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Executive Secretary:

Kulikova S. V. – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Editorial Board:

Haleta Y. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Davidovitch N. – Professor, Ariel University Center of Samaria, Israel

Yezhova O. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Szatan E. – Professor University of Gdansk, Poland

Kalinichenko N. A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Klim-Klimashevska A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce, Republic of Poland

Kostikova I. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda

Radul O. S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Radul V. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Ostenda O. – Professor of University of Technology, Katowice

Rastrygina A. M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Ryabovol L. T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Savchenko L. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kryvyi Rih State Pedagogical University

Sadovy M. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Shandruk S. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

*Published by the resolution of the Academic Council of the
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University
(Protocol NO № 5 from 30 november 2020)*

© Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, 2020

ЗМІСТ

БІДА Олена Анатоліївна, КУЗЬМІНСЬКИЙ Анатолій Іванович, ЧИЧУК Антоніна Петрівна
 ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ.....10

ВІНДЮК Андрій Валерійович
 СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧА АНІМАЦІЯ: ВИДИ, ФУНКЦІЇ, ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ.....15

ВОЙТОВИЧ Оксана Петрівна
 МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....19

ГАЛЕТА Ярослав Володимирович, Сьомак Аліна Володимирівна
 СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА.....23

ЛЕВЧЕНКО Інна Миколаївна
 ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЛОСОФІЇ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ (ОХОРОНА ПРАЦІ) 29

ПРИМА Раїса Миколаївна, ПРИМА Дмитро Анатолійович
 РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ Й СТРАТЕГІЇ.....34

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна
 ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-МУЗИКАНТА НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ МОДЕЛЕЙ ВІЛЬНИХ МИСТЕЦТВ.....38

РЯБОВОЛ Лілія Тарасівна
 КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ.....42

САВЧЕНКО Лариса Олексіївна, ПОТАПЕНКО Олег Борисович
 НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ.....48

ФОКА Марія Володимирівна
 ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТА-ФІЛОЛОГА В ПРОЦЕСІ ЛІТЕРАТУРНОГО НАВЧАННЯ.....53

ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович
 ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО РОЗУМІННЯ МУЗИКИ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ....56

ЩУКА Галина Петрівна, ГАЛЬКІВ Любов Іванівна
 ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ З ОГЛЯДУ НА ПОТРЕБИ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ.....62

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович, ВЄХТЄВ Валерій Валерійович
 БОЙОВИЙ ХОРТИНГ У ПРОГРАМІ ПОЗААУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАГАЛЬНОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ, ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ.....66

АРКУШИНА Ганна Феліксівна, НАЙДЬОНОВА Галина Георгіївна
 ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН.....76

БЕЛІКОВА Валентина Венедиктівна
 «МУЗИЧНІ ФРЕСКИ» БОГДАНИ ФІЛЬЦ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ТА ПОТЕНЦІАЛЬНОЇ СИЛИ МУЗИКА.....81

ВДОВЕНКО Вікторія Віталіївна, КАШУБА Людмила Володимирівна МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТАМ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЛЕГКИМ ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	85
ГУБІНА Оксана Юріївна КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ.....	90
ЗАВІТРЕНКО Долорес Жораївна, БЕРЕЗЕНКО Наталія Олегівна РОЛЬ МУЗИКИ У ВСЕБІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	95
КОВАЛЕНКО Анатолій Сергійович РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ГІТАРНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ...	100
КОЛОМІЄЦЬ Олена Борисівна, БОНДАРЕНКО Ганна Семенівна, ГОЛОВАТА Оксана Олександрівна «ЦИФРОВА ДОБА»/ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПЕДАГОГІКИ.....	104
МАЛАНЮК Наталія Михайлівна НЕПЕРЕРВНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТИ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ.....	109
МАРТИНЮК Анатолій Кирилович ДИРИГЕНТСЬКА ШКОЛА МИКОЛИ МАЛЬКО У НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ.....	113
ОМЕЛЬЯНЕНКО Наталія Віталіївна, ОМЕЛЬЯНЕНКО Світлана Віталіївна МОДЕЛЮВАННЯ КОНКРЕТНИХ СИТУАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	117
ПОЛЩУК Ганна Віталіївна ПРАКТИЧНА ЗНАЧУЩІСТЬ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	124
САМОЙЛЕНКО Олексій Олександрович АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ З КІБЕРБЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	129
СВЕЩИНСЬКА Наталія Василівна ФОРМУВАННЯ ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	133
СКРИПНИК Надія Іванівна КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВНИЙ ОРІЄНТИР У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	137
СТАРОСТІНА Оксана Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БРИТАНСЬКИХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ.....	141
ТОКАРЄВА Тетяна Станіславівна МОНОЛОГІЧНЕ МОВЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНИХ ЦІЛЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У СТАРШИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	146
УЛИЧНИЙ Ігор Любомирович РЕФЛЕКСІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	151
ФЕДОТОВА Світлана Олександрівна МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ОПРАЦЮВАННЯ КАЗКИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	156

ЦИМБАЛ-СЛАТВІНСЬКА Світлана Володимирівна, БАБІЙ Інна Володимирівна ЗАСТОСУВАННЯ ДІЯЛЬНІСНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО КРИТЕРІЮ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ ДО ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ІЗ МОВЛЕННСВИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	163
ЩЕРБА Наталія Сергіївна КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ: СТАН РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ.....	169
БАГРІЙ Ганна Вікторівна ПРОФЕСІОГРАМА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У СФЕРІ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	173
ВОРОНЕЦЬКА Валентина Володимирівна КРИТЕРІЇ СФОРМОВАНОСТІ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ ГУМАНІТАРНОЇ ГІМНАЗІЇ.....	177
ГАБОРЕЦЬ Ольга Андріївна ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ.....	182
ДУБЕЛЬ Ігор Миколайович СИСТЕМА СУЧАСНИХ ДИДАКТИЧНИХ КРИТЕРІЇВ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ВИЩОЇ КРАСЗНАВЧОЇ ОСВІТИ.....	187
ОЛІЗЬКО Олена Вікторівна ВНЕСОК ПЕДАГОГІВ-ПРОСВІТНИКІВ У СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЄЛИСАВЕТГРАДСЬКОГО БЛАГОДІЙНОГО ТОВАРИСТВА ПОШИРЕННЯ ГРАМОТИ ТА РЕМЕСЕЛ.....	192
РУДЧИК Ольга Сергіївна ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ (90-ті рр. ХХ ст.).....	196
ШУЛЯК Андрій Сергійович ВИМОГИ ДО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ЯК СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ З ІНФОРМАТИЗАЦІЇ...200	200
САВЧЕНКО Наталія Сергіївна ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТА ДОСТУПНОСТІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ.....	206
КАРАПЕТЯН Аліна Овіківна КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ШЛЯХ ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	211
ЛЕМКО Галина Іванівна, МОЧАН Тетяна Михайлівна ВИХОВАННЯ ДУХОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ СУСПІЛЬСТВА.....	216
НЕЧЕПОРУК Яна Сергіївна ПОНЯТТЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЛЬОТНІЙ ОСВІТІ.....	221
АНОТАЦІЇ.....	225

CONTENTS

BIDA Olena Anatoliivna, KUZMINSKY Anatoliy Ivanovich, CHICHUK Antonina Petrovna
PEDAGOGICAL CULTURE OF FUTURE MASTERS.....10

VINDYUK Andrey Valerievich
SPORTS AND WELLNESS ANIMATION: TYPES, FUNCTIONS, FEATURES OF THE ORGANIZATION.....15

VOITOVYCH Oksana Petrivna
MOTIVATION OF FUTURE GEOGRAPHY TEACHERS TO LEARNING ACTIVITIES.....19

HALETA Yaroslav Volodymyrovych, SEMAK Alina Vladimirovna
SOCIALIZATION OF PERSONALITY IS IN THE CONDITIONS OF UPDATING OF INFORMATIVE CULTURE OF SOCIETY.....23

LEVCHENKO Inna Mykolayivna
EXPERIENCE ON THE IMPLEMENTATION OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES OF EDUCATION (ICTN) AT LEARNING PHILOSOPHY IN PROFESSIONAL PREPARATION FOR FUTURE PROFESSIONAL EDUCATION PEDAGOGES (LABOR PROTECTION).....29

PRIMA Raisa Mykolaivna, PRIMA Dmytro Anatoliiovych
REFORMING HIGHER EDUCATION IN UKRAINE: TRENDS AND STRATEGIES.....34

RASTRYGINA Alla Mykolaivna
TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS-MUSICIANS ON THE PRINCIPLES OF INTERDISCIPLINARY MODELS OF FREE ARTS.....38

RYABOVOL Liliya Tarasivna
CREATIVITY AS A SUBJECT OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL RESEARCH OF DOMESTIC SCIENTISTS.....42

SAVCHENKO Larysa Alekseevna, POTAPENKO Oleg Borisovich
THE NATIONAL IDEA OF THE COSSACK ERA AS A FACTOR IN THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF UKRAINIAN 48

FOKA Mariia Volodymyrivna
TECHNOLOGIES FOR CRITICAL THINKING DEVELOPMENT OF A STUDENT-PHILOLOGIST IN THE PROCESS OF LITERARY EDUCATION.....53

CHERKASOV Volodymyr Fedorovych
FORMATION OF MUSIC AND PEDAGOGICAL EXPERIENCE OF MUSIC ART TEACHERS GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....56

SHCHUKA Halyna Petrivna, HALKIV Liubov Ivanivna
TRAINING OF TOURISM SPECIALISTS CATERING TO THE NEEDS OF REGIONAL MARKET.....62

YEROMENKO Eduard Anatolyevych, VEKHTEV Valeriy Valerievych
COMBAT SPORTING IN THE PROGRAM OF EXTRACURRICULAR CLASSES IN GENERAL PHYSICAL TRAINING, EDUCATION OF PHYSICAL CULTURE AND FUNDAMENTALS OF STUDENT HEALTH.....66

ARKUSHYNA Hanna Feliksivna, NAIDONOVA Halyna Heorhiivna
TRADITIONAL AND LATEST FORMS OF LABORATORY CLASSES ORGANISATION IN THE PROCESS OF NATURAL DISCIPLINES TEACHERS TRAINING.....76

BELIKOVA Valentina Venediktivna
«MUSIC FRESCOES» BY BOHDANA FILTS AS A FACTOR OF DEVELOPMENT OF CREATIVE AND POTENTIAL FORCES OF THE MUSICIAN'S PERSONALITY.....81

VDOVENKO Victoria Vitalyevna, KASHUBA Lyudmila Volodymyrivna METHODICAL FUNDAMENTALS OF TEACHING ELEMENTS OF COMPUTER GRAPHICS OF YOUNG SCHOOLCHILDREN WITH LIGHT DISORDERS OF INTELLECTUAL DEVELOPMENT.....	85
HUBINA Oksana Yuriyivna CONCEPTUAL PRINCIPLES OF OPEN EDUCATION.....	90
ZAVITRENKO Dolores Georgievna, BEREZENKO Natalia Olehivna FEATURES OF THE EFFECT OF MUSIC ON CHILDREN WITH THE SPECIAL NEEDS	95
KOVALENKO Anatolii Serhiyovych DEVELOPMENT OF UKRAINIAN GUITAR EDUCATION IN THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING.....	100
KOLOMIIETS Olena Borisovna, BONDARENKO Anna Semenovna, HOLOVATA Oksana Oleksandrovna DIGITAL AGE/INFORMATION SOCIETY: CHALLENGES FOR PEDAGOGY.....	104
MALANYUK Natalia Mykhailivna LIFELONG PROFESSIONAL EDUCATION: CHARACTERISTICS AND CHALLENGES OF THE MODERN.....	109
MARTYNIUK Anatolii Kyrylovich MYKOLA MALKO'S CONDUCTING SCHOOL IN THE SCIENTIFIC SPACE.....	113
OMELIANENKO Nataliia Vitaliivna, OMELIANENKO Svitlana Vitaliivna SPECIFIC SITUATION MODELLING AIMED AT FUTURE SPECIALISTS' CRITICAL THINKING DEVELOPMENT.....	117
POLISHCHUK Ganna Vitaliivna PRACTICAL RELEVANCE OF TRAINING TECHNOLOGIES FOR FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS	124
SAMOYLENKO Alexey Alexandrovich ANALYSIS OF THE CONTENT OF TRAINING BACHELORS IN CYBERSECURITY IN THE MODERN CONTEXT OF THE FUNCTIONING OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	129
SVESCHYNSKA Natalia Vasylivna FORMATION OF CREATIVE-PERFORMANCE SKILLS OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART IN THE PROCESS OF INSTRUMENTAL TRAINING.....	133
SKRYPNYK Nadiia Ivanivna COMPETENCE APPROACH AS A MAIN GUIDELINE IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS- PHILOLOGISTS.....	137
STAROSTINA Oksana Volodymyrivna USING THE EXPERIENCE OF TRAINING THE BRITISH TEACHERS OF HIGH SCHOOL IN UKRAINE.....	141
TOKARYEVA Tetyana Stanislavivna MONOLOGUE SPEECH AS MEANS OF REALIZATION OF COMMUNICATIVE AIMS AT THE STUDY OF GERMAN IN THE HIGHER FORMS OF ESTABLISHMENTS OF UNIVERSAL MIDDLE EDUCATION.....	146
ULYCHNYJ Igor Ljubomyrovych REFLECTION AS A MECHANISM OF PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHER...151	151

FEDOTOVA Svitlana Oleksandrivna <i>TECHNIQUES OF A FAIRY TALE LEARNING AT THE LESSONS OF LITERARY READING IN THE PRIMARY SCHOOL.....</i>	<i>156</i>
TSYMBAL-SLATVINSKA Svitlana Volodyyyryvna, BABII Inna Volodyyyryvna <i>APPLICATION OF ACTIVITY-TECHNOLOGICAL CRITERION FOR DETERMINATION OF FUTURE SPEECH THERAPISTS READINESS FOR INTERACTION WITH CHILDREN WITH SPEECH DISORDERS.....</i>	<i>163</i>
SHCHERBA Nataliia Serghiivna <i>THE CONCEPT OF PREPARING A FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHER TO TEACH STUDENTS WITH DISABILITIES: STATE OF RESEARCH.....</i>	<i>169</i>
BAGRY Anna Viktorovna <i>PROFESSIOGRAM OF THE FUTURE SPECIALIST IN THE SPHERE OF ENERGY SAVING AND ENERGY EFFICIENT TECHNOLOGIES.....</i>	<i>173</i>
VORONETSKA Valentyna Volodymyrivna <i>CRITERIA OF FORMATION OF CREATIVE POTENTIAL OF STUDENTS OF A HUMANITARIAN GYMNASIUM.....</i>	<i>177</i>
GABORETS Olga Andreevna <i>CONTENTS OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE DOCTORS.....</i>	<i>182</i>
DUBEL Ihor Mykolaiovych <i>CURRENT SYSTEM OF MODERN DIDACTIC CRITERIA FOR FORMATION OF THE CONTENT OF HIGHER LOCAL HISTORY EDUCATION.....</i>	<i>187</i>
OLIZKO Olena Viktorivna <i>CONTRIBUTION OF EDUCATIONAL TEACHERS IN THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE ELISAVETGRAD CHARITY SOCIETY FOR THE PROMOTION OF LITERATURE AND CRAFTS.....</i>	<i>192</i>
RUDCHYK Olha Sergyyvna <i>TRANSFORMATIONAL PROCESSES IN HIGHER EDUCATION IN UKRAINE (90-S OF THE XX century).....</i>	<i>196</i>
SHULIAK Andrii Serhiiovych <i>REQUIREMENTS FOR THE IT TEACHER AS A MODERN INFORMATIZATION SPECIALIST.....</i>	<i>200</i>
SAVCHENKO Nataliia Serhiyivna <i>IMPROVING THE QUALITY AND AVAILABILITY OF EXTRAORDINARY EDUCATION AS INDICATORS OF THE EFFICIENCY OF THE EDUCATIONAL SYSTEM.....</i>	<i>206</i>
KARAPETIAN Alina Ovikivna <i>COMPETENCY APPROACH TO CURRICULUM DEVELOPMENT AS A METHOS TO SOLVE GRADUATES' EMPLOYABILITY PROBLEM.....</i>	<i>211</i>
LEMKO Halyna Ivanivna. MOCHAN Tetyana Mikhailivna <i>EDUCATION OF SPIRITUALITY OF PERSONALITY AS A COMPONENT OF HUMAN VALUES OF SOCIETY.....</i>	<i>216</i>
NECHPORUK Yana Serhiivna <i>THE CONCEPT OF PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE TRAINING IN FLIGHT EDUCATION.....</i>	<i>221</i>
ANNOTATIONS.....	<i>225</i>

3. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти. Навч. методичний посібник. Тернопіль. Навчальна книга. «Богдан». 2011. 620 с.

4. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2005. 360 с.

5. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: навч. посіб / Володимир Черкасов. К.: ВЦ «Академія», 2016 240 с. (Серія «Альма-матер»)

REFERENCES

1. Archazhnikova, L. G. (1998). *Teoriya i metodika muzykal'nogo vospitaniya*. [Theory and methodology of musical education]. Moscow.

2. Oleksyuk, O. M. (2006). *Muzychna pedahohika*. [Musical pedagogy]. Kyiv.

3. Rostovs'kyu, O. Ya. (2011). *Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity*. [Theory and methodology of music education]. Ternopil.

4. Rudnizka, O. P. (2005). *Pedagogica: zagalna ta mistezka*. [Pedagogy: general and artistic]. Ternopil.

5. Cherkasov, V. F. (2016). *Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity*. [Theory and methodology of music education]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва та методики музичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Україні, теорія і методика музичної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHERKASOV Volodymyr Fedorovich – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Department of Music Art and Methods of Music Education of Centralukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: formation and development of music-pedagogical education in Ukraine, theory and methods of music education.

Стаття надійшла до редакції 02.11.2020 р.

УДК 172.4:379.8.093

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-190-62-66

ЩУКА Галина Петрівна –

доктор педагогічних наук, професор кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4368-5081>

e-mail: galina_shchuka@ukr.net

ГАЛЬКІВ Любов Іванівна –

доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту організацій Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5166-8674>

e-mail: lubakram2015@gmail.com

**ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ
З ОГЛЯДУ НА ПОТРЕБИ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Вітчизняна система професійної туристичної освіти почала створюватися більше 15 років тому (з 2002 р.) у відповідь на потреби галузі. За цей час стандарти підготовки неодноразово змінювалися, а мережа закладів, які здійснювали цю підготовку, стрімко зростала. Наразі 113 закладів вищої освіти реалізують програми підготовки студентів за спеціальністю «Туризм» [2] та 84 – «Готельно-ресторанна справа» [3].

Проте питання кадрового забезпечення індустрії туризму не втратило своєї актуальності, а перейшло з кількісної площини в якісну. Працедавці продовжують нарікати на рівень підготовки випускників,

туристи – на некомпетентність персоналу на підприємствах та в організаціях галузі. І перші, і другі звинувачують у ситуації, що склалася, навчальні заклади – нічому не навчили. Випускники та викладачі цих закладів цілком обґрунтовано вказують на високі заробітні плати та великі можливості реалізації (і за отриманою спеціальністю також!) за кордоном. Ця дискусія триває роками і негативно впливає на темпи розвитку вітчизняного туристичного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес підготовки фахівців сфери туризму досліджується науковцями системно та всебічно протягом тривалого часу. До найбільш ґрунтовних досліджень належать роботи В. Федорченка,

Л. Лук'янової, Н. Фоменко, Л. Кнодель та Г. Цехмістрової, які заклали фундамент професійної освіти в туризмі. В цьому напрямі працювали Л. Чорна, І. Сандовенко, Т. Сокол, О. Кашинська (аналізували досвід підготовки фахівців за кордоном), В. Сідоров, Ю. Безрученков, Ю. Земліна, Н. Скибун (досліджували різні аспекти формування готовності фахівця до професійної діяльності) тощо. Проте жодне з відомих нам досліджень не надає відповіді на питання: чому при такій значній кількості навчальних закладів кадрове питання в галузі залишається невирішеним.

Мета статті – на основі застосування методу експертного інтерв'ю визначити умови, які дозволять ефективно вирішити кадрові проблеми вітчизняного туристичного ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес підготовки майбутніх фахівців сфери туризму регулюється стандартами, головним недоліком яких є трактування очікуваних результатів навчання з позиції виробника цих освітніх послуг, а не споживача-працедавця, який має виступати замовником даних послуг і визначати їхню якість. Тому було вирішено встановити очікування власників туристичного бізнесу щодо компетентності фахівців сфери туризму. Дослідження проводилося на базі туристичних комплексів Закарпатської області.

Відповідно до «Аналітичної інформації» [1, с. 62] у 2018 р. в області нараховувалося 362 туристичних комплекси, 96 % з яких належали до підприємств дрібного бізнесу [1, с. 70]. З них було обрано десять найбільш успішних. Власників цих туристичних комплексів запросили виступити в ролі експертів. Кожен з них мав назвати компетентності (10-15 шт.), які необхідні фахівцю з для роботи на комплексі. Наступним кроком планувалося організувати круглий стіл бізнесменів з викладачами спеціалізованих дисциплін закладів вищої освіти регіону.

Складнощі виникли вже на першому етапі: працедавці не лише не оперували терміном «компетентність», вони також не могли сказати, що повинен, на їхню думку, знати та вміти цей фахівець.

Питання було переформульовано: «Які проблеми / потреби Вашого комплексу має задовольнити фахівець, щоб його взяли на роботу?» Опитувані, незалежно один від одного, але одноставно, заявили, що це – повна завантаженість закладу. Здебільшого мова йшла про потребу фахівця, який буде

займатися рекламою та просуванням послуг. Тобто, це була маркетингова діяльність. У досліджуваних комплексах маркетологів не було.

Щоб зрозуміти, наскільки ця проблема є характерною і для інших підприємств галузі, було проаналізовано вакансії на популярних сайтах besplatka.ua/rabota; jobs.ua/vacancy/rabota; novarobota.ua; obyava.ua/ua/rabota; sbo.ua/search/rabota; www.olx.ua/uk/rabota; www.work.ua. З більше 10 тисяч пропозицій у сфері туризму, маркетолога шукали лише в мережі «Reikartz».

Цікаво, що визначаючи коло обов'язків бажаного фахівця, закарпатські підприємці-експерти називали (по пріоритетності) участь у розробці друкованої продукції, рекламних матеріалів, заповнення сайту, сторінки в соцмережах; запуск рекламних кампаній, вивчення смаку споживачів та попиту на послуги. В оголошенні від «Reikartz» це декларувалося наступним чином: участь у створенні маркетингової стратегії; написання текстів для розсилок, рекламних матеріалів; SMM, вміння налаштовувати рекламу, запуск email-розсилок; робота з Аналітикою / Метрикою, підвищення конверсії сайтів; створення унікального контенту; робота з підрядниками будь-якого виду реклами, розуміння ринку [6].

Виглядало так, що, по-перше, з усіх регіонів України лише на Закарпатті потрібні були маркетологи; по-друге, функціональні обов'язки маркетолога туристичного комплексу в гірському селі та національній мережі готелів (сорок 3–4* готельно-ресторанних комплексів) були майже подібними. Отримані результати не були суб'єктивними, але при цьому суперечили здоровому глузду. До того ж, було зрозуміло (і експерти це підтвердили), що вони не збираються вводити окрему посаду маркетолога, тим більше, платити йому заробітну плату на рівні мережі «Reikartz». Це мав бути фахівець, який буде займатися, в тому числі, маркетинговою діяльністю.

Передбачалося, що обов'язки директора, маркетолога, менеджера по продажам і HR-менеджера (і всі інші за потреби) буде виконувати одна, максимум, дві людини (якщо власник виконує функції директора). Експерти називали такого фахівця «менеджер широкого профілю».

Проте, в наукових дослідженнях такий термін не зустрічається. У стандартах вищої освіти за спеціальністю «Туризм» – також, хоча і вказується, що предметна область

містить знання з менеджменту та маркетингу туризму / готельно-ресторанної справи [9].

Зклади вищої освіти обіцяють на своїх сайтах працевлаштування фахівця з дипломом бакалавра / магістра туризму / готельно-ресторанної справи на посадах менеджера на підприємствах всіх видів, менеджера з міжнародних перевезень, менеджера з маркетингу, менеджера з економіки, головного інженера в ресторані, брокера і т.д. (до 40 посад). Отже, ЗВО здійснюють підготовку фахівця-універсала.

Менеджера широкого профілю, як виявилось, готують на спеціальних курсах за 92 акад. години. Слухачі вивчають продажі, логістику, маркетинг, управління персоналом, рекламою [4] і отримують 1 диплом менеджера широкого профілю або, за бажанням, 5 дипломів (по 1 за кожний прослуханий предмет).

Для визначення різниці між фахівцем-універсалом та менеджером широкого профілю було проведено зіставлення програмних результатів навчання, задекларованих у Стандарті вищої освіти [9] та на сайті [4].

Стандарт встановлює 22 програмних результати, сформовані в досить загальному вигляді: «ПР07. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт. ... ПР21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності» тощо.

На сайті вміння майбутнього випускника (31 позиція) згруповано в 4 напрямки діяльності (маркетинг та рекламу об'єднали) та визначено досить детально: орієнтуватися в потребах, мотивах і розрізняти типи потенційних покупців; грамотно представляти і презентувати продукт; працювати з запереченнями; сегментувати ринок, вибирати цільові сегменти і розробляти позиціонування; керувати маркетинговими комунікаціями компанії; здійснювати пошук, підбір персоналу та адаптацію персоналу тощо [4].

Природно, що експерти віддали перевагу другому варіанту, тим більше, що частину програмних результатів у Стандарті було сформульовано «знати, розуміти, пояснювати», і це відштовхувало.

Тому вирішено було проаналізувати також робочі програми навчальних дисциплін, де компетентності конкретизуються. Встановлено, що переважна більшість викладачів орієнтується на Програми нормативних навчальних дисциплін 2010 р., і результати навчання подають теж узагальнено.

Так, результатом вивчення дисципліни «Маркетинг в туризмі» є отримання студентами комплексу компетенцій, що дозволять: кваліфіковано і продуктивно проводити при виконанні своїх професійних обов'язків комплексні маркетингові дослідження, діагностувати стан маркетингового середовища туристичних підприємств і організації та тенденції розвитку туристичного ринку, аналізувати і розробляти оптимальний маркетинговий комплекс туристичного підприємства з метою задоволення потреб туристів ефективнішим, ніж конкуренти способом [8, с. 196].

Студент спеціальності «Готельно-ресторанна справа» повинен вміти: провести комплексні маркетингові дослідження та визначити ринкові можливості закладу; визначити перспективний цільовий сегмент споживачів; обґрунтувати ефективну товарну, цінову, збутову, комунікаційну політику; розробити план маркетингу [7, с. 161]. Звичайно, розмитість формулювань результатів навчання, значно зменшує ймовірність їхнього досягнення.

Науковці пропонують ще більш неконкретне визначення фахової компетентності, наприклад, з готельної діяльності – «це загальна здатність і готовність маркетологів на основі знань, умінь, здібностей, цінностей, ставлення та досвіду, які дають можливість, використовуючи етнічні традиції й досвід, вирішувати завдання з формування творчого підходу в типових і нестандартних ситуаціях у процесі готельної діяльності» [5, с. 65].

Отже, науково-педагогічна спільнота працює над формуванням фахівця з великим багажем знань, який *розуміє* сутність явищ та динаміку процесів і може себе реалізувати в будь-якому напрямку туристичної діяльності. Тоді як власник невеликого за розміром туристичного комплексу очікує на фахівця, який компетентний в конкретних питаннях менеджменту, маркетингу, мікроекономіки і т.д., і головне – відразу може приступити до роботи. Вони не вимагають знання HTML, володіння Yaware.Timetracker, інструментами BTL/ATL тощо, всього того, про що можуть запитати при працевлаштуванні у великій компанії. Зклади вищої освіти готують теоретиків, які можуть показати власникові, де він помиляється, а бізнес очікує практиків, які придуть і зроблять!

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Підсумовуючи все вище викладене, робимо висновки.

– Якість та зміст підготовки фахівця має визначати споживач. У випадку професійної освіти в туризмі – власники та керівники туристичних підприємств та організацій.

– Працедавці не завжди можуть сформулювати свої очікування так, як їх прийнято подавати в системі освіти. Більш того, їхні очікування відрізняються в залежності від виду туристичної діяльності, розміру підприємства, регіону його функціонування. Власники туристичних комплексів Закарпаття воліють бачити на своїх підприємствах менеджерів (фахівців) широкого профілю, відразу готових до виконання функціональних обов'язків на первинних посадах.

– У процесі підготовки фахівців сфери туризму викладачі більше орієнтуються на потреби великих туристичних підприємств, забезпечуючи студента знаннями інноваційних продуктів та технологій, які виявляються незатребуваними на регіональному туристичному ринку, де переважають дрібні та середні підприємства.

Для того, щоб вирішити питання кадрового забезпечення на туристичному ринку Закарпаття необхідно: визначити і деталізувати очікування керівників туристичних підприємств; відповідно до цих очікувань скласти навчальні плани та робочі програми, формулюючи результати навчання у відповідності до SMART-технологій; створити умови для реалізації цих програм.

Викладачі професійно орієнтованих дисциплін мають проходити стажування не в інших навчальних закладах, а на кращих підприємствах галузі. Рейтингове оцінювання ефективності їхньої роботи має здійснюватися за результатами впровадження інноваційних проєктів у діяльність туристичних підприємств.

Подальші дослідження будуть пов'язані з розробкою освітньої програми у відповідності до потреб регіонального туристичного ринку. Внаслідок якісного кадрового поповнення Закарпаття зможе пропонувати конкурентноспроможний тур продукт, що матиме результатом підвищення рівня життя (в тому числі й заробітної плати) в регіоні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

– Аналітична інформація до матеріалів проєкту Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021–2017 років / Закарпатська ОДА. Департамент економічного розвитку і торгівлі. Ужгород, 2019. 124 с.

– Довідник ВНЗ [Електронний ресурс]. URL: <https://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-180-75.html> (дата звернення: 01.02.2020). Назва з екрана.

– Довідник ВНЗ [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-182-100.html> (дата звернення: 01.02.2020). Назва з екрана.

– Курси Менеджер широкого профілю [Електронний ресурс] URL: https://anastasi.kiev.ua/school_biz.php?nom_stat=41&nom_poz=1 (дата звернення: 01.02.2020). Назва з екрана.

– Левкович У. Формування професійних компетентностей маркетологів готельної діяльності / У. Левкович // Педагогічний процес: теорія і практика. 2014. Вип. 4. С. 64–67.

– Маркетолог. Reikartz hotel Group [Електронний ресурс]. URL: <https://rabota.ua/company901981/vacancy7531465> (дата звернення: 01.02.2020). Назва з екрана.

– Юдіна Т. І. Маркетинг готельного і ресторанного господарства / Т. І. Юдіна // Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра галузі знань 1401 «Сфера обслуговування» напряму 6.140101 «Готельно-ресторанна справа». Київ : ЦІНМВ КНТЕУ, 2010. С. 161–166.

– Білик В. В. Маркетинг в туризмі / В. В. Білик, О. В. Полтавська // Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра напряму 6.140103 «Туризм» галузі знань 1401 «Сфера обслуговування». Київ : ЦІНМВ КНТЕУ, 2010. С. 196–202.

– Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронний ресурс] : Наказ МОН № 1068 від 04.10.2018 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/242-turizm-bakalavr.pdf> (дата звернення: 01.02.2020). Назва з екрана.

REFERENCES

– Zakarpatska ODA. Departament ekonomichnoho rozvytku i torhivli (2019). *Analitychna informatsiia do materialiv proektu Rehionalnoi stratehii rozvytku Zakarpatskoi oblasti na period 2021-2017 rokiv* [Analytical information on the materials of the draft Regional Development Strategy of Transcarpathian region for the period 2021-2017]. Uzhhorod.

– Dovidnyk VNZ [Directory of universities]. Retrieved from <https://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-180-75.html> (accessed 1 February 2020).

– Dovidnyk VNZ [Directory of universities]. Retrieved from <https://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-182-100.html> (accessed 1 February 2020).

– *Kursy Menedzher shirokogo profilja*. [Courses The general manager]. Retrieved from https://anastasi.kiev.ua/school_biz.php?nom_stat=41&nom_poz=1 (accessed 1 February 2020).

– Levkovych, U. (2014). *Formuvannia profesiynykh kompetentnosti marketolohiv hotelnoi*

diiialnosti. [Formation of professional competencies of hotel marketing marketers].

– *Marketolog. Reikartz hotel Group*. [Marketer. Reikartz hotel Group]. Retrieved from <https://rabota.ua/company901981/vacancy7531465> (accessed 1 February 2020).

– Yudina, T. I. (2010). *Marketynh hotelnoho i restorannoho hospodarstva*. [Marketing of hotel and restaurant business]. Kyiv.

– Bilyk, V. V. & Poltavska, O. V. (2010). *Marketynh v turyzmi*. [Marketing in tourism]. Kyiv.

– *Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 242 «Turyzm» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity*. [On approval of the higher education standard in the specialty 242 «Tourism» for the first (bachelor) higher education level].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЩУКА Галина Петрівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: професійна освіта в туризмі, маркетинг у туризмі, менеджмент у туризмі.

ГАЛЬКІВ Любов Іванівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту організацій Національного університету «Львівська політехніка».

Наукові інтереси: соціальна економіка, економіка праці, статистика.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHCHUKA Halyna Petrivna – Doctor of Pedagogical of Sciences, professor, Professor of the Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian Institution named after Ferenc Rakoci II.

Circle of scientific interests: professional education in tourism, marketing in tourism, management in tourism.

HALKIV Liubov Ivanivna – Doctor of Science in Economics Professor, Professor Department of Organization Management, Lviv Polytechnic National University.

Circle of scientific interests: social economy, labor economics, statistics.

Стаття надійшла до редакції 02.11.2020 р.

УДК: 37.015.31:614:796.817–057.87(043.3)

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-190-66-75

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович –

кандидат педагогічних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету державної фіскальної служби України,

Заслужений працівник фізичної культури і спорту України,

майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8162-7539>

e-mail: world.horting@gmail.com

ВЄХТЄВ Валерій Валерійович–

президент Кіровоградської обласної федерації бойового хортингу України,

майстер спорту України з хортингу

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3597-8829>

e-mail: horting.bexteb@gmail.com

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ У ПРОГРАМІ ПОЗААУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАГАЛЬНОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ, ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Підвищення рівня загальнофізичної підготовки, виховання фізичної культури та основ здоров'я, формування у студентів цінностей здорового способу життя в процесі позааудиторних занять є невід'ємним процесом кожного спортсмена бойового хортингу студентського віку, який хоче мати гарне здоров'я і планує досягти високих спортивних результатів [1, с. 9–14]. Це процес допомагав, допомагає і допомагатиме в подальшому молодій людині не тільки перемагати у спорті, а також вчитися,

працювати, творити, перетворювати й удосконалювати світ навколо себе; відпочивати і зміцнювати, відновлювати і оздоровлювати свій організм; удосконалювати і розвивати свої фізичні можливості та виховувати моральні якості. Тому від спортсменів бойового хортингу вимагається не тільки підготовленість і ерудиція, а ще й висока працездатність, вміння зосереджуватися, націленість і пряме ефективне використання своїх резервів, наявність міцного та стабільного здоров'я.

Охорона власного здоров'я – це безпосередній обов'язок кожної людини і

ЩУКА Галина Петрівна, ГАЛЬКІВ Любов Іванівна. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ З ОГЛЯДУ НА ПОТРЕБИ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ

В статті визначаються умови, які дозволять вирішити проблему якісного кадрового забезпечення регіональних туристичних ринків України. З цією метою на прикладі вирішення кадрових проблем туристичних комплексів Закарпаття з використанням методу експертного опитування встановлюються вимоги, які висувають працедавці до випускників туристичних спеціальностей; аналізується, які з цих вимог і наскільки повно задовольняються в процесі підготовки; виокремлюються ті очікування, які не задовольняються; пропонуються конкретні кроки щодо вдосконалення навчального процесу.

Ключові слова: професійна освіта в туризмі, компетентність, фахівець сфери туризму, менеджер широкого профілю.

ЩУКА Галина Петрівна, ГАЛЬКІВ Любов Іванівна. ПОДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТОВ СФЕРИ ТУРИЗМА С УЧЕТОМ ПОТРЕБНОСТЕЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РЫНКА

В статье определяются условия, которые позволят решить проблему качественного кадрового обеспечения региональных туристических рынков Украины. С этой целью на примере решения кадровых проблем туристических комплексов Закарпатья, с использованием метода экспертного опроса, устанавливаются требования, которые выдвигают работодатели к выпускникам туристических специальностей; анализируется, какие из этих требований и насколько полно удовлетворяются в процессе подготовки; выделяются те ожидания, которые не удовлетворяются; предлагаются конкретные шаги по совершенствованию учебного процесса.

Ключевые слова: профессиональное образование в туризме, компетентность, специалист сферы туризма, менеджер широкого профиля.

SHCHUKA Halyna Petrivna, HALKIV Liubov Ivanivna. TRAINING OF TOURISM SPECIALISTS CATERING TO THE NEEDS OF REGIONAL MARKET

This article is devoted to the actual problem of providing the regional tourism markets with high-quality specialists. It is found that, despite the large number of higher education institutions that train specialists for the tourism industry and the constant updating of educational standards, tourism businesses and organizations in the country suffer from a lack of competent specialists, while graduates cannot find work in their profession.

The research has been conducted in Transcarpathian region by the method of expert survey of owners and managers of successful tourism enterprises. The research technology is presented in details: a step-by-step definition of the nature of the requirements that employers impose the graduates of tourist specialties; analysis of educational standards and work programs of educational disciplines to meet these requirements in the preparation process; identification of reasons that do not allow to prepare the much-needed specialist on the regional labour market in higher education institutions; concrete steps are suggested to improve the educational process.

It is found that the learning outcomes laid down in the educational standards are determined by the manufacturer of educational services, they are more oriented to the needs of large tourism enterprises, and do not meet the needs of employers at least because most tourist enterprises and organizations in the country are small and medium in size.

Training programs shall be focused on regional tourism markets, since the requirements for tourism professionals differ depending on the type of tourism activity, the size of the enterprise, the region of its operation. Owners of tourist complexes in Transcarpathia prefer to see at their enterprises multi-skilled managers (specialists), who are immediately ready to fulfill their functional responsibilities in their primary positions.

For solving the problem of human resources in the tourist market of Transcarpathia it is recommended: to define and detail the expectations of the heads of regional tourism enterprises; to prepare curricula and work programs in accordance with these expectations, formulating learning outcomes in accordance with SMART technologies; to create the conditions for the implementation of these programs.

Keywords: professional education in tourism, competence, specialist in tourism, multi-skilled manager.

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович, ВЄХТЄВ Валерій Валерійович. БОЙОВИЙ ХОРТИНГ У ПРОГРАМІ ПОЗААУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАГАЛЬНОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ, ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

У статті визначено зміст, форми і методи проведення позааудиторних занять з бойового хортингу у закладах вищої освіти для підвищення загальнофізичної підготовки, виховання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:

Педагогічні науки

Випуск 190

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 15526-4098Р від 19.06.2009 р.
Наукові записки. Серія: Педагогічні науки

СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ
ДО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ,
ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ
Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.

Підписано до друку 30.11.2020 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний. Друк різнограф.
Ум. др. арк. 29,50. Тираж 200. Замовлення № 9324.

Друк з оригінал-макету замовника

РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧИЙ ВІДДІЛ
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
25006, Кропивницький, вул. Шевченка, 1.
Тел.: (0522) 28 59 84
Факс.: (0522) 24 85 44
E-Mail.: mails@kspu.kr.ua